



Valsts prezidentes runa Prokuratūras 10-gadē, Kongresu namā, 2000.gada 25.septembrī

Publicēts pirms vairāk nekā 24 gadiem

Publicēts: 25.09.2000.

Augsti godātais ģenerālprokurora kungs, godātie prokurori,

Viesi, dāmas un kungi!

Apsveicu Latvijas Republikas Prokuratūru tās pastāvēšanas 10.gadadienā un valsts vārdā izsaku pateicību visiem tiem, kas ar savu godprātīgu un drosmīgu darbu ir rūpējušies par to, lai šī iestāde attīstītos un veidotos līdz ar neatkarību atguvušo Republiku.

Neatkarīgā Latvijas prokuratūra dzima grūtos apstākļos, ieroču varas ēnā un cīņā ar vecās iekārtas aizstāvjiem un bruņotiem sargiem. Tās dibināšana bija apliecinājums latviešu tautas brīvības alkām, tas bija apliecinājums gribai saraut tirānijas važas, tas bija apliecinājums apņēmībai dibināt brīvu, demokrātisku, atvērtu un tiesisku valsti. Atjaunoti neatkarīgajā Latvijā, Prokuratūrai bija jāklūst par vienu no svarīgākajiem valsts tiesiskuma pilāriem un balstiem. Tās darbība ieņem centrālu un izšķirošu lomu tai garajā pienākumu ķēdē, ko dažādās valsts tiesībsargājošās instances veic cīņā ar noziedzību. Šāda ķēde var būt tikai tik stipra, cik stiprs ir tās vājākais loceklis. Neadekvāta, nevīžīga, neprofesionāla vai pretlikumīga rīcība jebkurā no ķēdes posmiem atstāj tūlītēju negatīvu iespaidu uz visiem noziedzības apkarošanas rādītājiem. Prokuratūra ieņem centrālu un stratēģiski nozīmīgu vietu tai procesuālā ķēdē, kas ved no nozieguma konstatēšanas brīža līdz vainīgā atklāšanai, tiesāšanai un sodīšanai. Tas nozīmē, ka vienādi svarīgs ir tās efektīvs saskaņojums gan ar policijas, gan ar tiesu darbu.

Efektīva tiesībsargājošo iestāžu darbība, protams, ir iedomājama tikai adekvātas, visām prasībām atbilstošas likumdošanas ietvaros. Konceptuāli tiesiskās valsts pašos pamatos jābūt likuma burtam un spēkam, kur likuma burta pirmā un pēdējā loma ir aizstāvēt sabiedrības intereses šī vārda visplašākajā un dziļākajā nozīmē.

Prokuratūras darbinieku pienākums un viņu eksistences attaisnojums ir būt likuma sargiem. Prokuratūras darbinieki pieder pie tiem, uz kuru pleciem guļ smagā nasta pasargāt sabiedrības godīgo un likumus respektējošo daļu no likumu pārkāpējiem – gan atsevišķiem, gan individuāliem noziedzniekiem, gan no organizētās noziedzības. Sabiedrība, kur likuma spēks nav pietiekoši nodrošināts, rada nedrošu, pat draudīgu vidi visiem tās locekļiem. Ilgstoši pieļaujot sabiedrībā zelt apātījai pret likumu ievērošanu vai pat tiesiskam nihilismam, tai rodas risks ar laiku ieslīgt nelikumības un vardarbības visatļautībā, kas ar laiku draud novest līdz tādai anarhijai, kāda tā, diemžēl, ir novērojama tik daudzās mūsdienu pasaules malās.

1994.gadā izsludinātais Latvijas Prokuratūras likums juridiski nodrošina neatkarīgu prokuratūru un precīzi definē prokuratūras uzdevumus, funkcijas un darbības principus. 1998.gadā tika pastiptināts prokuroru Ētikas kodekss, kura loma ir sniegt precīzas un nepārprotamas vadlīnijas katra atsevišķa prokurora rīcībai. Savos desmit pastāvēšanas gados Latvijas Republikas Prokuratūra jau ir

nostaigājusi tik tālu, grūtu un brīžam ērkšķainu ceļu. Es novēlu, lai nākamo gadu laikā tā turpina izaugt un pilnveidoties, lai tā izcīna sev uzticību, atzinību un cieņu kā tautas ievēlēto pārstāvju, tā pašas tautas acīs.

Es novēlu, lai prokuratūra atrod labākus veidus, kā skaidri un nepārprotami demonstrēt un pierādīt savas rīcības efektivitāti, principialitāti un uzticamību. Es ieteiktu nopietni piedomāt pie precīzāku statistisko rādītāju izstrādāšanas, kā arī uz atbilstošu ponderāciju starp viegliem vidējiem un smagiem noziegumiem un to atklāšanu. Nepieciešama būtu pilnīga prokuratūras darbības kompjuterizācija un tās saslēgšana ar pilnīgi kompjuterizētu tiesu sistēmu. Nepieciešama ir lielāka prokuratūras – kā arī tiesu – darbības caurskatāmība, nepieciešamas ir plašākas tā efektivitātes izvērtēšanas iespējas, nepieciešama ir prokuratūras lielāka atbildība sabiedrības priekšā. Neatkarīga prokuratūra nedrīkst kļūt par bezatbildīgu prokuratūru. Tā nedrīkst būt pakļauta ne politiskam, ne noziedzīgam pasūtījumam. Neviena prokurors nedrīkst sevi deklarēt kā stāvam pāri profesionālai un morālai atbildībai, neviena prokurors vai pat eksprokurors nedrīkst atklāti nīrgāties par sabiedrības interesēm un atklāti smieties par tiesiskumu visas tautas priekšā. Neviena prokurors nedrīkst izmantot savas pratināšanas tiesības kā iebiedēšanas vai šantažēšanas ieroci. Tiesiskā valstī tā vienkārši nedrīkst notikt.

Sabiedrība, kas neprot vai nevēlas cīnīties ar nelikumību, ir uz pašiznīcināšanās ceļa. Sabiedrība, kurā endēmiski zel korumpētība, draud kļūt par organizētās noziedzības brīvu un neierobežotu medību lauku. Īpaši riskants šeit ir kritiskais punkts, kad tiesībsargājošās iestādes no vienkāršas nevarības vai nekompetences pārslēdzas uz aktīvu un sistēmātisku sadarbību ar noziedzīgiem spēkiem. Tad tās ātri var kļūt par tādām kā kriminālās pasaules filiālēm, un valsts par tādu vietu, kur drošs un aizsargāts vairs nejutās neviena – ne vietējais iedzīvotājs, ne ārvalstu investors, ne cauri braucošs, bet vērīgs un ietekmīgs viesis. Arī tādas vietas mūsdienu pasaulē – ieskaitot Eiropu – diemžēl netrūkst. Pats par sevi saprotams, ka, ne lai tur nokļūtu, mēs cīnījāmies par brīvību un par savu neatkarīgu valsti...

Pēc ilgiem okupācijas un totalitārisma gadiem, brīvās, demokrātiskās Latvijas pilsoņi ir pelnījuši dzīvot tiesiskā valstī, kur viens likums vienādi ir pielāgojams visiem. Mēs visi esam pelnījuši, ka par mums gādā tiesībsargājošās instances, kuru darbinieki savos spriedumos un savā rīcībā vadās pēc profesionalitātes, atbildības sajūtas un goda prāta. Un šo instanču darbinieki, savukārt, sākot jau tieši ar prokuroriem, ir pelnījuši, ka viņu profesionālā kompetence, enerģija, pūles un sasniegumi tiek atbilstoši sabiedrībā novērtēti un atalgoti, viņi ir pelnījuši, ka viņu profesija sabiedrības acīs baudītu to apbrīnu, respektu un cieņu, ko viņi ar saviem sasniegumiem ir spējuši sev izcīnīt.

Savā zemē mēs negribam vairs dzirdēt tādas sāļus jokus, "jo policija strādā efektīvāk, jo prokurori klūs bagātāki". Mēs nedrīkstam pieļaut turpināties sistēmai, kur korumpētam prokuroram ir dota brīva vaļa sev uzticēto krimināllietu apturēt, "sakārtot" vai "noslicināt", tā pilnīgi par veltām padarot policijas vislabākās pūles. Mūsu prokuratūrā pastāv 1998. gadā nodibināts noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācijas novēršanas dienests. Es varu tikai novēlēt, lai šis dienests būtu savu uzdevumu augstumos, ieskaitot iniciatīvas likumdošanas jomā. Nav pieņemama un panesama tāda situācija, kur augstas amatpersonas bez jebkādam sekām un sankcijām var smieties par to, ka viņu rīcībā tiek atklāti līdzekļi, kas tūkstokārt pārsniedz tos, ko tie leģitīmā veidā būtu varējuši nopelnīt. Nav pieņemams tas, ka slēptos personīgos ārzemju kontos bez sekām un konsekvencēm var brīvi birt simtiem tūkstošu dolāru kā manna no debesīm, nav pieņemams, ka miljoni – vai nu G-24 kredīti vai citi – tiek izsaimniekoti un gadu garumā pat izmeklēšana par to likteni kā nav, tā nav nobeigusies. Nav pieņemams, ka mazie blēži sēž cietumā, bet lielie blēži staigā uz brīvām kājām.

Dāmas un kungi!

Mūsu tiesībsargājošās instances stāv nopietnas robežšķirtnes priekšā. No šī brīža uz priekšu tām ir jāuzņem daudz straujāki iekšējo un ārējo reformu tempi, lai tās varētu turpināt augt, pilnveidoties un attīstīties. Es novēlu spēku un izturību visiem tiem prokuroriem, kam rūp savs personīgais un savas profesijas gods un labā slava. Es novēlu sekmes un izdošanos visiem tiem, kam rūp redzēt sava darba svētīgus augļus, es novēlu Dievu svētību visiem tiem, kam rūp savu līdzcilvēku liktenis. Es novēlu, lai Latvijas Republikas prokuratūra turpina kalpot sabiedrības labā, lai tā stāv kā drošas bruņas pret nelikumību un pret noziedzību, lai tā pilda savus uzdevumus, kā viens no tiesiskas valsts vissvarīgākajiem balstiem.

Saistītas tēmas

[Vaira Viķe-Freiberga](#)

<https://www.president.lv/lv/jaunums/valsts-prezidentes-runa-prokuraturas-10-gade-kongresu-nama-2000gada-25septembri>